

גנבו לו את הרכב

יוסי מסתכל בחלון ביתו, ומה הוא רואה? בן אדם נכנס לו לרכב, מתניע ונוסע. גונבים לו את הרכב. לא יאומן.

תגידו, כמה כועס ועצוב יוסי על גניבת רכבו?

מקרה אחר, דוד מסתכל בחלון ביתו, והוא רואה אדם נכנס לרכב של יוסי, מתניע ונוסע. גונבים את הרכב של השכן שלו. לא יאומן.

תגידו, כמה כועס ועצוב דוד על גניבת רכב השכן?

מקרה שלישי, שאול מביט בחלון, והוא רואה את דוד השכן נכנס לרכב שלו (של דוד), מתניע ונוסע.

תגידו, כמה כועס ועצוב שאול על מה שראה?

ברור, שבמקרה הראשון יש הכי הרבה צער ואולי גם כעס. מה זאת אומרת מדובר על המכונית שלו. במקרה השני, דוד הוא השכן, ברור שיש התמרמרות, יש צער ואולי גם כעס, אך ברור שבמידה פחותה מבקרה הראשון, שהרי אדם קרוב אצל עצמו, וברור שהוא יתרגש יותר מגניבת רכבו יותר מאשר מגניבת רכב השכן.

ומה עם המקרה השלישי, האם יהיה כעס ועצב, אך במידה פחותה?

ממש לא. למה לא? מה זאת אומרת, זה הרכב שלו, אדם נכנס לרכב שלו ונוסע ואני אתעצבן? ואני אכעס? על מה? זה שלו!

אם נתבונן בחיים שלנו אנו מתעצבנים כי החלטנו שזה שלנו, ומישהו לקח לנו, אך אם זה לא שלנו, לא צריך כל כך להתעצבן, ואם זה שייך למי שלקח, ודאי שאין על מה להתעצבן.

כך למשל בכסא בבית כנסת. אני רגיל לשבת כאן. בא מישהו וישב במקומי. אני מתעצבן ואיד הוא מנע לגנוב לי את הכסא). רגע. **מי אמר שזה שלך?** אתה. אחי, זה לא שלך. לא לקחו לך. ואם אתה ממש מאמין, אז זה שלו.

מי שהבין את הרעיון, יכול להמשיך ולפתח אותו לכל ענייני הקנאה, ויראה פלאות. להבין ולהתבונן שמה שה' נתן לחברי זה שלו. ואני, אין לי על מה להתעצבן.

רק אמונה, ככל שאתה מאמין, כך אתה רגוע...

הַנִּדְתִּי לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲבֹד תֵּאבְדוּן לֹא תֵאָרִיכְן יָמִים עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֶתֶּה עֹבֵר אֶת הַיַּרְדֵּן לָבֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ. [דברים ל, יח]

אריכות אפיים אמיתית

אחת ממידותיו המשובחות של בורא עולם היא מידת "ארך אפיים", שנאמר [שמות לד, ו] "וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֶל רָחוּם וְחַנּוּן אֶרֶץ אֲפִים נָרַב חֶסֶד וְאֱמֶת". כך גם שיבחוהו הנביאים, עד דוד הגדיל [תהלים קמה, ח] "חַנּוּן וְרָחוּם ה' אֶרֶץ אֲפִים וְגָדֹל חֶסֶד".

זאת ועוד, מוכח מהגמרא [בבא קמא נ, ב; סנהדרין קיא, א; ועוד] שארך אפיים זה גם לרשעים, למשל "מאי דכתיב: **ארך אפיים ולא כתיב ארך אף? ארך אפיים לצדיקים ולרשעים**".

כמובן זו לא הפקרות. כך אמרו חז"ל [בראשית רבה סז, ד] "א"ר חנינא כל מי שהוא אומר **שהקב"ה וותרן הוא יתוותרון בני מעוהו, אלא מאריך אפיה וגבי דיליה**". ה' מאריך אפו אך גובה את שלו (אם לא שבו בתשובה). בגמרא [בבא קמא ג.] "**כל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן הוא - יותרו חיייו**".

טוב, אז ה' ארך אפיים, אך עד כמה?

במשנה [אבות ה, ב] "עשרה דורות מאדם עד נח להודיע כמה ארך אפיים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול עשרה דורות מנח עד אברהם להודיע כמה ארך אפיים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כולם".

מדובר על 10 דורות, 1656 שנה. וכל הזמן הזה הם מזלזלים בה', והוא מאריך אפו. שומו שמים.

זו היתה שאלתו של חבקוק הנביא לבורא עולם [מדרש תהלים (שחר טוב) מזמור עז] "**מה עשה חבקוק הנביא, צר צורה ועמד בתוכה, אמר לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם, איני זו מכאן עד שתודיעני כמה אתה נותן ארך אפיים לרשעים בעולם הזה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אלי קראת ולא היית מהרהר אחרי, חייך שאני עונה אותך ומודיעך, אמר לו אני נותן להם ארך אפיים בעולם הזה, כדי שיחזרו בתשובה לפני, ויעשו להם זדונות כשגגות**".

לא רק כלפי כל העם ה' מאריך אפו, אלא גם ברמה האישית ה' מאריך אפו. כך בחז"ל [מדרש הגדול ויקרא י, א] "אמר ר' תנחום מפני מה לא נפרע הקדוש ברוך הוא מהן (מנדב ואביהוא) **בסיני**, עד שבאו לאהל מועד ועשו דבר שלא כהוגן **כדי להודיע כמה ארך אפיים לפניו**, שלא כמדת בשר ודם מדת הקדוש ברוך הוא, בשר ודם שהוא נושה בחברו מאה מנה עוקפו ונכנס לביתו ונוטל כל מה שהוא מוצא אפילו טלית אפילו בהמה ונפרע ממנו קודם שיאבד הכל ולא ימצא מאין יפרע. אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא ממתין לו עד שיתמלא שטרו וגובה ממנו הכל...

לאור זאת, יפלא איך אומר ה' "**לא תֵאָרִיכְן יָמִים עַל הָאֲדָמָה**"! לכאורה אין ארך אפיים!!!

אך הגע בעצמך, אחרי שה' אמר שאם יחטאו לפניו ויעבדו עבודה זרה הוא לא יאריך אף, נצא ובדוק כמה בכל זאת האריך אפיים?

עם ישראל נמצא בארץ 850 שנה. אחרי שה' אמר שלא יאריך אף, בכל זאת זה לקח 850 עד שהגדישו את הסאה, וגם זה עם אזהרות חוזרות ונשנות של נביאים שונים, ואיומים שהנה החורבן מגיע ולמרות זאת ה' דוחה זאת שוב ושוב, כי "חַנּוּן וְרָחוּם ה' אֶרֶץ אֲפִים וְגָדֹל חֶסֶד".

גם אנו נלמד מה' להאריך אף (כלפי האשה, הילדים, החברים), ונזכה גם אנו למידה כנגד מידה.

תורת החיד"א

ציון - גימטריה יוסף, ובהכי ניחא משז"ל שכל מה שאירע ליוסף אירע לציון כמו שכתוב בתנחומא סוף פרשת ויגש וכן באגדתא דבראשית.

ועיין לעיל מערכת י' אות כ"ד [דבש לפי צ, יז] [עיין שבוע הבא]

ילקוט יוסף

סימן תכד - יעלה ויבוא בברכת המזון

ד. אם התפלל ערבית של מוצאי שבת במוצאי ראש חודש מבעוד יום, ואחר כך סעד ומברך ברכת המזון קודם שקיעת השמש של יום ראש חודש, אפילו הכי אין לו להזכיר ראש חודש בברכת המזון, שהרי עשאו חול בתפלתו. אבל אם הוא לא התפלל אף על פי שהצבור התפללו ערבית, אינו נמשך אחריהם, וצריך להזכיר ראש חודש בברכת המזון.

סימן תכה - דיני ראש חודש שחל בשבת

א. ראש חודש שחל בשבת ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבע ברכות ואומר יעלה ויבוא בעבודה, ואינו מזכיר של שבת ביעלה ויבוא.

ב. מוציאין שני ספרי תורה, וקורין בראשון שבעה בסדר היום, ובספר תורה השני קורא המפטיר וביום השבת ובראשי חדשיכם עד סוף הפרשה.

ומפטירין השמים כסאי, חוץ מראש חודש אלול שחל להיות בשבת שמפטירין עניה סוערה. וכן כשחל ראש חודש אב בשבת, מנהגינו להפטיר שמעו דבר ה', כפי המקובל להפטיר בשבתות בין המיצרים, בתלתא דפרענותא. ונכון שבסיום ההפטרה יאמר המפטיר פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרת השמים כסאי, שיהיה היכר ברור גם לראש חודש. ואחינו האשכנזים חלוקים בזה במנהגם. ובכל מקום יעשו כמנהגם.

ג. כשחל ראש חודש ניסן בשבת, וכן כשחל ראש חודש טבת בשבת, שמוציאים שלשה ספרי תורה, והיה צורך להעלות עולים נוספים לספר תורה בנוסף לחובת היום, צריך לומר קדיש גם אחר קריאת הספר תורה הראשון, כשם שאומרים קדיש אחר קריאת הספר תורה השני ואחר השלישי, ובסך הכל יאמרו ג' קדישים. והוא הדין לראש חודש אדר שחל בשבת שקוראים בג' ספרי תורה, פרשת השבוע, ראש חודש, ושקלים, והוצרכו להוסיף עולים בספר תורה הראשון, שצריך שיאמרו קדיש לכל אחד ואחד. אבל אם לא הוסיפו עולים, וקראו בס"ת הראשון רק ששה עולים, אין אומרים קדיש אלא רק אחר הס"ת השני והס"ת השלישי.

ד. מי שקנה עליית ששי וגם עליית מפטיר בשבת וראש חודש, שיש בו ב' ספרי תורה, ובא לעלות לעליית מפטיר, כיון שעלה לא ירד. אבל אם עלה בעליית משלים, לא יעלה לעליית מפטיר.

ה. כשחל ראש חודש בשבת אין צריך לאכול עוד כזית בשביל כבוד ראש חודש, ומה שאוכל לכבוד שבת עולה לו גם לכבוד ראש חודש, ולא שייך לומר בזה אין עושין מצות חבילות חבילות. ובפרט שאין סעודה זו חיוב כמו סעודות שבת. וכן הוא הדין אם סועד בראש חודש סעודת ברית מילה, או סעודת מצוה אחרת, שיוצא ידי חובה גם ידי מצות סעודת ראש חודש.

